

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ У
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ»**

Виконала: студентка 2 курсу
групи РО1-М20z
(заочна форма навчання)
спеціальності 013 Початкова освіта
Сумарюк Юлія Михайлівна

Керівник:
Бахмат Н.В.,
доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри теорії та
методик початкової освіти

Рецензент:
Галаманжук Л. Л.,
доктор педагогічних наук, професор

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	7
1.1. Характеристика базових понять дослідження.....	7
1.2. Психолого-педагогічні чинники формування у молодших школярів позитивної мотивації до вивчення української мови.....	14
1.3. Лінгводидактичні основи формування у молодших школярів позитивної мотивації до вивчення української мови.....	23
РОЗДІЛ 2. ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	33
2.1. Вивчення практики формування у молодших школярів позитивної мотивації до вивчення української мови.....	33
2.2. Зміст і завдання роботи з формування в учнів початкової школи позитивної мотивації до вивчення української мови.....	41
2.3. Технологія формування у молодших школярів позитивної мотивації до вивчення української мови.....	47
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	80
ДОДАТКИ.....	88
Додаток А. Написання твору за серією малюнків та колективно складеним планом „Лісова пригода”.....	88
Додаток Б. Система вправ.....	92

ВСТУП

На сучасному етапі особливої актуальності набуває процес формування позитивної мотивації у молодших школярів до вивчення української мови. Якістю, що охоплює це поняття, за умови їх сформованості, є певними індикаторами активності учнів, їхньої самостійності та ініціативи в процесі пізнання.

Система освіти України поликана сприяти реалізації основних завдань соціально-економічного і культурного розвитку суспільства, адже школа готує людину до активної діяльності в різних сферах економічного, суспільного, культурного, політичного життя. Цю тезу відображено в найбільш вагомих державних документах: Національній програмі «Освіта. Україна XXI століття», Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті, концепції «Нова українська школа» та ін. Йдеться про підготовку особистостей, зданих до творчої праці, до самонавчання та саморозвитку впродовж усього життя.

Оновлення освітніх систем багатьох країн світу зумовлюється орієнтацією змісту освіти на компетентнісний підхід та створення ефективних механізмів його запровадження. У процесі інтеграції України в європейський освітній простір та орієнтації на компетентнісний підхід нагальною є потреба в формуванні навчальних мотивів у молодших школярів, в розвитку їхньої здатності до творчого самовираження, в формуванні здібностей до колективної діяльності та самоосвіти.

Забезпечення мотивації навчання – складова мети курсу української мови початкової школи. Якщо учень не хоче вчитися і його актуальні інтереси, запити, прагнення не пов'язані безпосередньо з навчанням, то виховний вплив учителя, його зусилля не дають бажаних результатів. Як відомо, мотивація зникає або за абсолютної легкості завдання, або за надмірної складності – обидві умови позбавляють можливості здійснити творчий акт щодо встановлення нових зв'язків, пошуку нових значень,

комбінування певних понять для утворення нових результатів.

Аналізуючи сучасну теорію і практику мотиваційного аспекту в контексті початкової школи, можна стверджувати, що проблема формування в учнів четвертого класу позитивної мотивації до вивчення української мови ще не достатньо вивчена, оскільки не розроблено теоретичні і методичні засади формування у молодших школярів навчальних мотивів.

Існує нагальна потреба опрацювання та поширення результатів відповідних досліджень та досвіду з цього напрямку в початковій освіті, об'єктивної оцінки пропонованих технологій навчання і вивчення можливих шляхів удосконалення сформованості навчальних мотивів у молодших школярів. Закономірно, що в цій ситуації необхідним є пошук нових рішень у царині формування позитивної мотивації до вивчення української мови у молодших школярів, удосконалення механізмів, які регулюють навчальні мотиви, саме таким засобом і є застосування творчих вправ.

До причин, що визначають актуальність цього дослідження, слід віднести й такі практичні питання педагогіки як формування у дітей позитивного ставлення до навчальної діяльності, до учнівських обов'язків, які можна звести до одного: як викликати в учнів бажання вчитися, прагнення набувати знання, уміння, навички, іншими словами, як розвивати повноцінні мотиви навчання. Аналіз стану проблеми засвідчує, що мотиваційне забезпечення процесу навчання української мови сьогодні є суспільно важливою справою, пріоритетною метою нової освітньої філософії.

Проблема формування позитивної мотивації в учнів початкової школи була і є предметом вивчення та теоретичного обґрунтування плеяди українських та зарубіжних педагогів, психологів і науковців минулого і сучасності, зокрема М. Алексєєва, Н. Бабич, І. Бех, Н. Бібік, Д. Богоявленський, М. Божович, М. Вашуленко, Л. Виготський, Є. Голобородько, Т. Донченко, С. Занюк, Є. Ільїн, О. Леонтєв, О. Малихіна, А. Маркова, М. Матюхіна, М. Махмутов, І. Підласий, С. Рубінштейн, О. Савченко, М. Скаткін, О. Тихомиров, О. Хорошковська, Т. Шамова, Г. Щукіна, П. Якобсон.

Проводяться дослідження щодо місця і ролі творчого мислення у формуванні мотивації навчання школярів такими науковцями як: А. Дусавицький, Б. Ельконін, Л. Занков, К. Костючок, Д. Ніколенко.

Таким чином, актуальність порушеної проблеми, доцільність наукового пошуку шляхів її розв'язання зумовили вибір теми дослідження: **«Технології формування позитивної мотивації у молодших школярів до вивчення української мови».**

Мета дослідження – розробити, науково обґрунтувати й експериментально перевірити технологію формування у молодших школярів позитивної мотивації до вивчення української мови.

Реалізація мети дослідження вимагала розв'язання таких **завдань**:

1. Вивчити та проаналізувати наукову літературу з досліджуваної проблеми.
2. Розкрити сутність і зміст базових понять дослідження.
3. Визначити критерії, показники і рівні сформованості у молодших школярів мовленнєвих умінь.
4. Розробити технологію формування у випускників початкової школи позитивної мотивації до вивчення української мови.
5. Експериментально перевірити доцільність застосування у початковій школі розробленої технології формування у молодших школярів позитивної мотивації до вивчення української мови.

Об'єктом дослідження є процес формування у молодших школярів позитивної мотивації до вивчення української мови.

Предметом дослідження є технологія формування у молодших школярів позитивної мотивації до вивчення української мови.

Для розв'язання поставлених завдань використано комплекс **методів дослідження**, які обумовлені специфікою досліджуваної проблеми та окресленими завданнями: **теоретичні** – аналіз наукової літератури, її узагальнення та систематизація, створення експериментальної технології застосування мовленнєво-творчих вправ у процесі формування у молодших

школярів позитивної мотивації до вивчення української мови; **емпіричні:** діагностичні методи (бесіди, тестування), пряме й опосередковане спостереження та прогностичні (експертна оцінка); педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний); **статистичні:** кількісний і якісний аналіз здобутих даних.

Експериментальна база дослідження: Зруб-Комарівська гімназія Сторожинецької міської ради Чернівецької області, експериментальним дослідженням охоплено 56 учнів початкової школи.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що обґрунтовано та впроваджено в освітній процес ЗЗСО технологію формування у випускників початкової школи позитивної мотивації до вивчення української мови.

Результати дослідження можуть бути застосовані у навчальній роботі з молодшими школярами ЗЗСО, під час удосконалення програми з української мови для початкової школи, під час розробки навчальних підручників та посібників з української мови.

Апробація дослідження. Результати дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри теорії та методик початкової освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2020-2021 рр.) та представлено на 12 міжнародних, всеукраїнських і регіональних конференціях.

Публікації. Основні положення та результати дослідно-експериментальної роботи опубліковано:

Сумарюк Ю. М. Лінгводидактичні основи формування у молодших школярів позитивної мотивації до вивчення української мови // Збірник наукових праць студентів і магістрантів педагогічного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка ; педагогічний факультет ; [відпов. секр. Н.В. Бахмат]. Київ : Міленіум, 2021. Вип. XVII. С. 250-257.

Структура наукового дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг становить 97 сторінок, таблиць – 5, списку використаних джерел – 96 найменувань.

ВИСНОВКИ

Отримані результати дають підстави для таких висновків:

1. Аналіз психолого-педагогічної, лінгводидактичної, методичної літератури підтвердив актуальність проблеми формування у молодших школярів позитивної мотивації до вивчення української мови, виявив недостатню розробленість проблеми у практиці початкової школи, визначив потребу в формуванні їх мовленнєвих умінь, покращенні рівня володіння граматичним ладом мовлення, збагаченні їхнього словникового запасу. Узагальнення наукових ідей, концепцій дало змогу дійти висновку про необхідність застосування системи творчих вправ як засобу формування позитивної мотивації до вивчення української мови у випускників початкової школи.

2. У дослідженні розкрито сутність і зміст базових понять: «мотивація», «мотив», «позитивна мотивація», «формування позитивної мотивації», «психологічний комфорт», «позитивні емоції», «система вправ», «творча вправа», «мовленнєво-творча робота».

З'ясовано, що *мотивація* – це спонуки активності організму і його цілеспрямованості; процеси, методи, засоби спонукання учнів до продуктивної пізнавальної діяльності, активного засвоєння змісту освіти.

Окреслена система різноманітних збудників, які відіграють певну роль у спонуканні активності дитини, серед яких найбільш значущими визначені потреби, мотиви, цілі, інтереси, емоції. Під поняттям «*мотив*» розуміємо спонукальну причину дій і вчинків людини.

Визначено, що позитивна мотивація – це мотивація, яка зумовлює навчальну активність учня на основі позитивних емоцій. Під поняттям «формування позитивної мотивації» розуміємо процес, який передбачає застосування учителем стимулів, які супроводжуються позитивними емоціями молодших школярів.

Психологічний комфорт визначається нами як відчуття задоволення, прийняття оточення, відповідності стану індивіда до навколишніх умов існування; як засіб формування у четвертокласників позитивної мотивації до вивчення української мови. Встановлено, що засіб є спеціальною дією, способом, що уможливорює здійснення чого-небудь, досягнення чогось.

Система творчих вправ як засіб формування у молодших школярів позитивної мотивації – спосіб, за допомогою якого в учнів четвертого класу формується позитивна мотивація, збагачується словниковий запас та покращується рівень володіння граматичним ладом мовлення. Під поняттям «система вправ» з української мови ми розуміємо сукупність практичних робіт, що виконуються самостійно і які забезпечують закріплення теоретичних знань з мови, застосування цих знань на практиці й вироблення в учнів умінь і навичок з граматики, орфографії, лексики, фонетики. Система вправ передбачає поступове зростання складності та підвищення ступеня самостійного виконання, різноманітність видів та відбір вправ відповідно до теми і завдань уроку.

Під поняттям «мовленнєво-творчі роботи» ми розуміємо сукупність таких видів вправ, при виконанні яких проявляється висока самостійність та творчість учнів; вправи, в яких учні створюють новий текст, складають усні і письмові оповідання, замальовки, гуморески, повідомлення про результати спостережень, досліджень. У творчих роботах розкриваються особистість школярів, їх почуття, погляди, життєва позиція.

3. На констатувальному етапі експерименту використано діагностичні завдання, які дозволили одержати на основі вироблених критеріїв попередні результати виявлення рівнів сформованості мовленнєво-творчих умінь учнів. Це дало змогу об'єктивно оцінити стан розвитку мовленнєво-творчих умінь у молодших школярів, апробувати технологію застосування системи творчих вправ як засобу формування у них позитивної мотивації до вивчення української мови з залученням розвитку мовленнєво-творчих умінь.

4. Науково обґрунтовано й експериментально перевірено методику застосування системи творчих вправ як засобу формування у молодших школярів позитивної мотивації до вивчення української мови. Під час педагогічного експерименту використано традиційні (бесіда, розповідь-пояснення) й активні методи і прийоми навчання («Метод проєктів», інтерв'ю). На етапі формувального експерименту пріоритетну роль відведено системі завдань, яка охоплювала творчі та мовленнєві вправи, виконання яких спрямовувалось на збагачення словникового запасу четвертокласників, покращення рівня володіння граматичним ладом мовлення та формування позитивної мотивації. Застосування творчих вправ у поєднанні з мультимедійними засобами навчання (анімацією, мультфільмами) стало тим ефективним засобом, який сприяв успішному оволодінню учнями четвертого класу мовленнєво-творчими вміннями.

5. Ефективність методики застосування системи творчих вправ як засобу формування у молодших школярів позитивної мотивації до вивчення української мови доведено позитивною динамікою рівнів сформованості мовленнєво-творчих умінь учнів. Результати педагогічного експерименту засвідчили, що високий рівень сформованості мовленнєво-творчих умінь в учнів ЕК підвищився на 10,3%, а в учнів КК – залишився без змін; достатній рівень в учнів ЕК зріс на 16,7% і на 3,8% в учнів КК; базовий рівень зменшився (у бік достатнього рівня) на 19,2% в учнів ЕК і на 3,8% в учнів КК; елементарний рівень не зафіксований в учнів ЕК, а в учнів КК він залишився без змін. Позитивним результатом є значне підвищення в учнів ЕК високого і достатнього рівнів сформованості мовленнєво-творчих умінь, а також відсутність елементарного рівня. В учнів КК значних зрушень не відбулося. Завершальний зріз дав можливість визначити рівень розвитку мовленнєво-творчих умінь у випускників початкової школи: в учнів ЕК він значно зріс, тоді, як в учнів КК значних змін не відбулося.

Результати експериментального навчання засвідчили ефективність розробленої технології. Рівень сформованості мовленнєво-творчих умінь у молодших школярів експериментального класу значно підвищився порівняно з контрольним, а саме: збагатився їхній словниковий запас, підвищився рівень сформованості вмінь будувати текст за серією малюнків та будувати текст за уявою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабич Н.Д. Сучасні суспільно-політичні і психологічні мотиви вивчення української мови // Теорія і практика викладання української мови. 2008. № 3. С. 3–13.
2. Барабанова М.Ю. Методика преподавания русского языка: таблицы, схемы, комментарии: учеб-метод. пособие. Тула : ТГПУ имени Л.Н. Толстого, 2014. 62 с.
3. Белкин А.С. Ситуация успеха – путь к сотрудничеству. Книга для учителя. Екатеринбург, 2005. 243 с.
4. Бех І.Д. Педагогіка успіху: виховні втрати та їх подолання // Педагогіка і психологія : науково-теоретичний та інформаційний журнал АПН України. 2004. №4. С. 5–15.
5. Біляєв О. Методика мови як наука // Дивослово. 2002. № 11. С.20–24, 49–50.
6. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте. Санкт-Петербург : Питер, 2009. 398 с.
7. Варзацька Л.О. Інтерактивні методи навчання: лінгводидактичні засади // Дивослово. 2005. № 10. С. 5–7.
8. Вашуленко М.С. Навчання рідної мови // Навчання і виховання учнів 1 класу : методичний посібник для вчителів / Упор. Савченко О.Я. Київ : Початкова школа, 2002. С. 126–159.
9. Вашуленко М.С. Навчання української мови в 2 класі // Початкова школа. 2003. № 1. С. 42–46.
10. Вашуленко М.С. Українська мова та читання : підруч. для 2 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 1 / М. С. Вашуленко. С. Г. Дубовик. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2019. 144 с. : іл.
11. Вашуленко М.С. Українська мова та читання : підруч. для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 1 /

- М. С. Вашуленко, Н. А. Васильківська, С. Г. Дубовик. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 160 с. : іл.
12. Вашуленко М. С. Українська мова та читання: підруч. для 4 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 1. / М. С. Вашуленко, Н. А. Васильківська, С. Г. Дубовик. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2021. 160 с. : іл.
13. Вашуленко М.С. Компетентнісний підхід до перевірки мовних і мовленнєвих знань молодших школярів // Початкова школа. 2009. № 1. С. 16–20.
14. Виготський Л.С. Педагогічна психологія. Москва : Педагогика-Пресс, 1996. 536 с.
15. Виллонас В.К. Психология развития мотивации. Санкт-Петербург : Речь, 2007. 368 с.
16. Вишневський О.І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навч. посібник. в-ид. 3-тє. Київ : Знання, 2008. 566 с.
17. Волкова Н. Педагогіка: посіб. для студентів вищих навчальних закладів. 4-те видання. Київ : Академія, 2012. 616 с.
18. Вольфовська Т.О. Становлення інтерактивних умінь як психологічна проблема інтеграції особистості в суспільне життя // Педагогіка і психологія. 2002. № 4. С. 64–74.
19. Гамезо М.В., Петрова Е.А., Орлова Л.М. Возрастная и педагогическая психология: учеб. пособие для студентов всех специальностей педагогических вузов. Москва : Педагогическое общество России, Педагогическое общество России, 2009. 509 с.
20. Гин А. Конструктор урока // Відкритий урок. 2002. № 5–6. С. 11–19.
21. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
22. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття) : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 року № 896 [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. Київ : Верховна Рада України, 1994–

2016. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF> (дата звернення 09.05.2021).
23. Державний стандарт Державний стандарт початкової освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF/> (дата звернення 09.05.2021).
24. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2015. 304 с.
25. Донченко Т.К. Мотиваційне забезпечення навчальної діяльності на уроках мови // Дивослово. 2001. № 7. С. 24–26.
26. Донченко Т.К. Організація навчальної діяльності учнів на уроках рідної мови. Київ : Фондація ім. О. Ольжича, 1995. 263 с.
27. Донченко Т.К. Урок української мови в школі. Київ : Ленвіт, 2000. 74 с.
28. Дубовик С.Г. Культура мовлення як складова педагогічної майстерності вчителя // Початкова освіта. Шкільний світ : Перша українська газета для першого вчителя. 2019. № 11. С. 11–12.
29. Дубовик С. Г. Формування культури професійного мовлення майбутніх учителів початкової школи на засадах компетентнісного підходу [Електронний ресурс] Вісник психології і педагогіки : Збірник наукових праць. Київ : Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка. Інститут людини : 2014]. Випуск 16. URL : http://www.psyh.kiev.ua/Дубовик_С.Г._Формування_культури_професійного_мовлення_майбутніх_учителів_початкової_школи_на_засадах_компетентнісного_підходу (дата звернення 26.01.2021).
30. Дубовик С.Г. Культура професійного мовлення як складник педагогічної культури вчителя // Українська мова і література в школі. 2014. № 5. С. 43–46.
31. Дуткевич Т.В. Дитяча психологія : навч. посіб.. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
32. Зайченко І.В. Педагогіка : навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів Київ : «Освіта України», «КНТ», 2008. 528 с. (2-ге вид.).

33. Зайченко І.В. Педагогіка : підручник. Вид. 3-тє. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 608 с.
34. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. Київ : Верховна Рада України, 1994–2016. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1060-12> (дата звернення 09.05.2021).
35. Иванова Н.Г., Пахалкова-Соич Т.В. Методические универсалии В.Л. Скалкина // Мова. 2014. № 22. С. 255–259.
36. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. Санкт-Петербург : Питер, 2011. 512 с.
37. Ильин Е.П. Психология для педагогов Санкт-Петербург : Питер, 2012. 640 с.
38. Ібряшкіна Н. Формування у дитини емоційно-позитивного ставлення до шкільного навчання // Початкова освіта. 2017. № 42. С. 7–10.
39. Крамаренко С. Г. Ситуація успіху // Відкритий урок. 2002. № 19. С. 48.
40. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. Вид. 2-ге. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 128 с.
41. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. Москва : Смысл, Академия, 2005. 352 с.
42. Липкина А. И. Роль личностного фактора в преодолении отставания младших школьников // Сов. педагогика. 1973. № 9. С. 45–46.
43. Лобчук О.Г. Складання твору за спостереженням. // Початкова школа : Науково-методичний журнал. 2005. №1. С. 10–12.
44. Лобчук О.Г. Складання твору за художньою картиною // Початкова школа. 2003. №3. С. 18–21.
45. Малихіна О.В. Мотивація учіння молодших школярів. Київ : Навч. книга, 2002. 304 с.
46. Маслоу А. Г. Мотивация и личность. Изд. 3-е. Санкт-Петербург : Питер, 2008. 352 с.

47. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За редакцією М.І. Пентилюк: підручник для студентів-філологів. Київ : Ленвіт, 2000. 264 с.
48. Методика навчання української мови в початковій школі : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М. С. Вашуленка. Київ : Літера ЛТД, 2011. 364 с.
49. Моніторинг якості знань учнів початкової школи / Упорядник О. Б. Полєвікова. Харків : Вид. група «Основа» : «Тріада +», 2008. 256 с.
50. Москаленко Л.Г. Навчання як педагогічна система. Тернопіль : ТДП, 1995. 144 с.
51. Навчальні програми. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти. 3–4 клас (кер. О. Я. Савченко). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4 klas/2019/11/3-4-dodatki.pdf>
52. Наумчук М.М., Лушпинська Л.П. Словник-довідник основних термінів і понять з методики української мови: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Астон, 2003. 132 с.
53. Національна доктрина розвитку освіти : Указ Президента України від 17 квітня 2002 року № 347/2002 [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. Київ : Верховна Рада України, 1994–2016. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/347/2002> (дата звернення 09.05.2021).
54. Немов Р.С. Психологія : учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений : В 3 кн. Москва: ВЛАДОС, 2005. Кн. 1: Общие основы психологии. 639 с.
55. Немов Р.С. Психологія: учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений : В 3 кн. Москва : ВЛАДОС, 2000. Кн. 2: Психология образования. 496 с.
56. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / Л. Гриневич та ін. за загальної редакції М. Грищенка URL: <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/konczepczyia.pdf>.
57. Освітні технології: навч.-метод. посіб / О.М. Петоха, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська / За заг. ред. О.М. Пехоти. Київ : А.С.К., 2001. 256 с.

58. Пальчевський С.С. Педагогіка: навч. посіб. Київ : Каравела, 2007. 576 с.
59. Парфілова С.Л., Лисенко О.С. Психолого-педагогічні підходи до проблеми навчальної мотивації молодших школярів // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2014. №9. С. 154–161.
60. Педагогическая психология : Хрестоматия / Сост. В.Н. Карандашев, Н.В. Носова, О.Н. Щепелина. Санкт-Петербург : Питер, 2006. 412 с.
61. Педагогічний словник / За редакцією дійсного члена АПН України Ярмаченка М.Д. Київ : Педагогічна думка, 2001. 516 с.
62. Пехота О.М., Кіктенко А.З., Любарська О.М. та ін. Освітні технології : Навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота. Київ : А.С.К., 2004. 255 с.
63. Підласий І.П. Практична педагогіка або три технології : інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. Київ : Видавничий дім «Слово», 2006. 616 с.
64. Підласий І.П. Спільна дія. Харків : Вид. група «Основа», 2012. 224 с.
65. Піскорська Л.І., Скуратівський Л. В. Проблемно-пізнавальні завдання на уроках рідної мови // Українська мова і література в школі : науково-методичний журнал. 2007. №7/8. С. 14–16.
66. Подмазін С., Рожнятовська І., Зоц В. Психологія особистісно-орієнтованого навчання. Сучасні шкільні технології. Київ : Ред. загальнопед. газ., 2004. Ч. 1. С. 50-63.
67. Подшивалова Е.Л., Цукерман Г.А. Становление субъекта учебной деятельности. // Психологическая наука и образование. 2003. №2. С. 1–11.
68. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібн. / За ред. О. Пометун. Київ : Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
69. Поніманська Т.І., Дичківська Т.І. Дошкільна педагогіка. Практикум : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів Київ : Слово, 2004. 352 с.
70. Пономарьова К.І. Формування в молодших школярів умінь будувати зв'язні висловлювання // Початкова школа. 2005. № 11. С. 29–33.

71. Пономарьова К.І. Формування мовленнєвої компетентності в учнів 3–4 класів на уроках розвитку мовлення // Початкова школа. 2007. № 10. С. 11–15.
72. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах : модульний курс / За редакцією М.І. Пентилюк : Посібник для студ. пед. університетів та інститутів. Київ : Ленвіт, 2011. 366 с.
73. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии : [учебник]. Санкт-Петербург : Питер, 2015. 705, [7] с.
74. Рудик П.А. Мотивы поведения деятельности. Москва : Владос, 2004. 136 с.
75. Савченко О. Дидактика початкової освіти: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Грамота, 2013. 503 с.
76. Савченко О.Я. Сучасний урок: суб'єктність навчання і варіативність структури // Початкова школа. 2011. № 9. С. 11–15.
77. Сербенська О.А. Культура усного мовлення. Практикум : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 216 с.
78. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Загальна психологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 296 с.
79. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 168 с.
80. Скороходова Н. Психология ведения урока. Санкт-Петербург : Речь, 2002. 148 с.
81. Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. Загальна психологія. Київ : Каравела, 2019. 464 с.
82. Словник-довідник із культури української мови / Д.Г. Гринчишин, А.О. Капелюшний, О.А. Сербенська, З.М. Терлак. 3-тє вид., випр. Київ : Знання, 2006. 367 с.

83. Смешнова А.В. Ефективне застосування інтерактивних методів у навчанні учнів молодшого шкільного віку // Молодий вчений. 2014. № 1. С. 167-170.
84. Співак Л.М. Діагностика і корекція «Я-концепції» молодших школярів з низьким рівнем навчальних досягнень : навч. посіб. для студ. вузів Вид. 2-ге, доп . Київ : Каравела, 2011 .223 с.
85. Столяренко О.Б. Психологія особистості: навч. посіб. Київ : Центра учбової літератури, 2012. 280 с.
86. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5-ти. Київ : Рад. школа, 1977. Т. 4. 640 с.
87. Ткачук Л.В. Педагогічні технології створення ситуації успіху в навчанні молодших школярів // Школа. 2006. №6. С. 34–39.
88. Українська мова. Енциклопедія / Редкол. Русанівський В.М., Тараненко О.О., Зяблюк М.П. та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Вид-во "Українська енциклопедія" ім. М.П.Бажана, 2004. 824 с.
89. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность. Санкт-Петербург : Питер; Москва : Смысл, 2003. 860 с.
90. Чайка В.М. Основи дидактики : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2011. 238 с.
91. Эльконин Д. Избранные психологические труды. Москва : Педагогика, 1986. 560 с.
92. Ягупов В.В. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Либідь, 2003. 560 с.
93. Dörnei Z., Ushioda E. Teaching and researching : motivation. 2nd edition. Harlow : Pearson Education, 2011. 326 p.
94. Driscoll D. Introduction to primary research: observations, surveys and interviews // Writing Spaces: Readings on Writing. 2011. №2. P. 153–174.
95. Renninger K., Hidi S. The power of interest for motivation and engagement. New York : Routledge, 2016. 188 p.
96. Wigfield A., Eccles J. Development of achievement motivation. San Diego, CA : Academic Press, 2002. 366 p.